

KRALJEVA OPOROKA

Beograd, 10. oktobra.

Sestavljeno v kraljevskem dvoru na Belgradu, dne 9. oktobra 1934 ob 20. uri.

Na povabilo Njegovega kraljevskega Visočanstva kneza Pavla so prišli v dvor: predsednik ministrskega sveta g. Nik. T. Uzunović, upravnik dvora g. Manojlo Lazarević in poveljnik kraljeve garde armijski general g. P. R. Živković. Prisoten je bil tudi prvi adjutant Nj. Vel. kralja divizijski general g. Mil. J. Ječmenić.

Njegovo kraljevsko Visočanstvo knez Pavle je sporočil prisotnim, da je od zunanjega ministra g. Bogoljuba Jevtića in maršala dvora g. Dimitrijevića prejel iz Marseilla brezoporno poročilo o atentatu na Nj. Vel. kralja Aleksandra I. in da je Nj. Vel. kralj podlegel.

Po tem sporočilu je Nj. kraljevsko Visočanstvo knez Pavle izročil predsedniku ministrskega sveta g. N. Uzunoviću v prisotnosti gori navedenih kuverto z napisom:

»To je lastnoročna listina, ki sem jo napisal na osnovi člena 42. ustave kraljevine Jugoslavije od 3. septembra 1931. leta.

Aleksander.«

G. ministrskemu predsedniku!

Ta kuverta je zaprta in zapečatena z dvema pečatoma iz rdečega voska, na katerih je vtisnjen grb kraljevega doma.

Predsednik ministrskega sveta g. N. T. Uzunović je v prisotnosti Nj. kraljevega Visočanstva kneza Pavla in gori navedenih odprl kuverto in v njej našel na modri poli konceptnega papirja akt, podpisan lastnoročno po Nj. Vel. kralju, ki se glasi:

»Sestavljeno 5. januarja 1934. leta na Bledu.

Po svobodni volji in v svojem najboljšem prepričanju, da s tem najbolje služim intere-

som svoje mile domovine, kraljevine Jugoslavije, svojega draga naroda in svojega kraljevskega doma:

Odrejam na osnovi čl. 42. ustave kraljevine Jugoslavije, da za primer, da prestolonaslednik iz vzrokov nastetih v čl. 41. ustave, ne more vršiti kraljevske oblasti, vrše namestniško oblast:

1. Nj. kraljevo Visočanstvo knez Pavle Karadorde;

2. dr. Radenko Stanković, senator in minister prosvete;

3. dr. Ivo N. Perović, ban savske banovine.

Kot namestnika za kneza Pavla določam armijskega generala Vojislava Tomića, poveljnika Beograda;

kot namestnika za dr. Radenka Stankovića določam Jovana Banjanina, senatorja; kot namestnika dr. Perovića določam dr. Zeca, senatorja.

Ta akt sem napisal in podpisal lastnoročno v dveh izvirnikih, od katerih enega hranila Nj. Vel. kraljica, drugega predsednik ministrskega sveta.

Oba izvoda tega akta sta kuvertirana in zapečatena z mojim podpisom.

Aleksander Karadordević, kralj Jugoslavije.

Temu protokolu se priloži pravkar navedeni akt od 5. januarja 1934. leta z Bleda.

Pričitali smo in overovali:

Pavle, s. r., predsednik min. sveta Nikola T. Uzunović, uprav. mesta Beograda Man. Lazarević, poveljnik kraljeve garde Peter R. Živković, I. adj. Nj. Vel. kralja diviz. general N. J. Ječmenić.

Iz kabineta predsednika min. sveta št. 220 od 9. oktobra 1934. leta.

Umrl je kralj

Umrl je kralj in naša srca so zaplala. Vso domovino, ves narod je prevzela neizmerna bol. Duše vseh državljanov so potrte in milijoni zvestih podanikov obokujejo tragično usodo svojega ljubljenega vladarja.

Zločinska roka je dvignila svoje morilsko orožje in prinesla smrt Nj. Vel. kralju v trenutku, ko je stopal na francoska tla, kamor je prihajal kot glasnik miru in glasnik bratske sloge med narodi.

Vsi čutimo neizmerno bol ob vesti, da je moral umreti On, ki je neizmerno ljubil svoj narod, ki je neizmerno ljubil svojo domovino. Vse življenje je žrtvoval za dobrobit Jugoslavije, vse delo je posvetil za napredek in v korist naroda. Kako težko je prizadeta naša domovina, kako zelo občuti to težko izgubo vsak posamezni državljan izpričuje spontano žalovanje vsega naroda.

Nj. Vel. kralj Aleksander I. je bil največji pobornik narodne prosvete in pokrovitelj vsega kulturnega napredka, kar je tudi dokazoval z besedami in dejanji ob vsaki priliki. In mi učitelji smo gledali v Njem svojega vzornika, svojega buditelja in vodnika.

Ob tej priliki obnavljamo Njegovo pismo naslovljeno 20. 8. 1931 na učiteljsko stvo Jugoslavije:

Učiteljsvo ob smrti Nj. Vel. kralja

Globoka žalost, ki je zajela radi tragične smrti našega blagopokojnega vladarja kralja Aleksandra Prvega vso državo in ves jugoslovanski narod, nam narekuje, da odpovedujemo do nadaljnjega vse stanovske prireditve in društvena zborovanja. V tem času največje boli in najtežje preizkušnje se bomo zvesti oporoki svojega kralja, posvečali zgolj zaupani nam mladini in jo učili one velike in predane ljubezni do domovine, ki je pripravljena vsak čas tudi na najtežje

žrtve. Zavest izvajanja oporoke blagopokojnega vladarja nam bo tešila v teh usodnih dneh našo bol. Istočasno pa bomo s tem delom na najlepši način izkazali svojo vdanost novemu kralju Petru Drugemu.

Jugoslovensko učiteljsko združenje — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani.

Fr. Završanova, s. r. Metod Kumelj, s. r.
Podpredsednica: Tajnik:

Delo Pomladka Jadranske straže v prošlem šolskem letu

Da informiramo učiteljsvo o delu velikega pokreta Pomladka Jadranske straže, ki je zavzel tolik razmah osobito med slovensko šolsko mladino, bomo v nekoliko člankih prinesli izveščke iz poročila Oblastnega odbora JS v Ljubljani na skupščini dne 3. junija t. l. v Celju.

Uredništvo.

Intenzivnejše delo za organiziranje mladine v okrilju Jadranske straže je pričelo takoj po uspešni oblastni skupščini JS v Novem mestu v aprilu 1933. leta. Imenovana skupščina je dala pri nas jadranskemu pokretu novih smernic in pobud, ki so kaj hitro pokazale pričakovane uspehe.

Takoj prvo leto se je organiziral PJS na 435 šolah v banovini ter štel 46.926 članov, ki pa so bili po pretežni večini le idejni člani, to je brez plačevanja članarine.

Ob pričetku lanskega šolskega leta Sekcija PJS ni več priznala brezplačnega članstva, hoteča s tem pri mladih stražarjih po-

udariti pomen in važnost društva ter jim z moralno obveznostjo vcepiti spoštovanje do organizacije. Tudi pravila ne dopuščajo brezplačnega članstva. Članarina je znašala po pravilniku 0,5 Din mesečno, znižala pa se je tudi na 0,25 Din oziroma v izjemnih primerih celo na 2 Din letno. Članarina je nedotakljiva last vsakega posameznega Podmladka. Članstvo je zaradi tega ukrepa v prvih mesecih vidno padlo in štel 1. decembra lanskega leta le 34.590 članov.

Pričelo je podrobno delo z živahnim dopisovanjem s obstoječimi Pomladki kot tudi s šolami in banovini. Dajale so se smernice za uspešno in razgibano društveno delovanje, za prirejanje akademij ter kritje članarine ubožnim članom iz čistih dohodkov društvenih prireditev. Sekcija se je na osmih sejah posvetovala ter razglabljala vprašanje napredka mlade organizacije. S šestimi okrožnicami in nad dva tisoč posameznimi dopisi je bila v stalnem stiku s svojimi Pomladki, ki so rasti in se množili iz dneva v dan.

Osebnim stikom s Pomladki je posvečala Sekcija še posebno pozornost. Kjer sta se le nudili prilika in možnost, je obiskal sekcijski tajnik Viktor Pirnat mlade stražarje ter jih s predvajanjem skriptičnih slik navduševal za naše morje in pomorstvo ter svobodno domovino. Predavanjem so se pridružila tudi posvetovanja z učiteljsvom o napredku organizacije in o težnjah mladih čuvarjev našega morja. V Ljubljani sta poleg društvenega tajnika predavala Pomladkom tudi gg. Hubert Marjanović, tajnik učiteljske šole, in Viktor Rom, nastavnik meščanske šole. Sekcija je priredila v preteklem šolskem letu širom banovine 35 skriptičnih predavanj o našem morju, ki se jih je udeležilo 67 Pomladkov z nad 10.000 poslušalci, člani PJS. Na višje organiziranih šolah pa so imeli poverjeniki PJS v svojem delokrogu tudi sami slična predavanja, tako da je v sliki in besedi občudovala naše morje in se ogrevala zanj vsaj tretjina članov PJS.

V tekočem šolskem letu, ko bo Sekcija razpolagala že z lastnim projekcijskim aparatom in z lastnimi slikami, se bodo vršila predavanja članom PJS sistematično in po programu ter predvsem Pomladkom na podeželskih šolah, ki sicer nimajo prilike videti in čuti kaj sličnega.

Skrbno prizadevanje Sekcije PJS za podvig pomorske miselnosti med našo mladino najbolj dokazujejo številke:

28. junija 1933. je bilo organiziranih 435 Podmladkov s 46.926 člani, po pretežni večini idejnimi člani;

1. maja 1934. je bilo med 915 šolami v banovini samo še 298 šol brez organizacije PJS, dočim se je mlada naša organizacija uspešno razvijala na:

550 osnovnih šol	50.034 članov PJS
39 meščanskih šol	5.130 "
15 srednjih šol	7.169 "
4 učiteljskih šol	874 "
6 strokovnih šol	928 "

Skupno na 616 šolah 64.135 članov PJS. Po skupščini je vposlalo poročila še nekaj šol, tako da je štela nova mladinska organizacija v lanskem šolskem letu 634 Podmladke z nad 65.000 člani.

PJS je organiziran na vseh srednjih in učiteljskih šolah v banovini, le eno meščansko šolo; nekoliko strokovnih šol in pičlo tretjino osnovnih šol pogreša organizacija še v svoji sredi. Vabi jih iskreno v svojo sredo in njim bo posvečena njena največja briga. Vplačano članarino in druge dohodke, ki so izključna last vsakega Pomladka, porablja Pomladki za podporo siromašnih članov pri izletih na morje, letovanju na morju ali tudi v druge socialne svrhe v smislu društvenih pravil. Mladina se tako kaj lepo vzgaja k samopomoči in ljubezni do bližnjega.

Na tisoče Pomladkarjev si je nabavilo društvene znake in članske izkaznice, ki so za naše Pomladkarje izdane v slovenskem jeziku in naslovna stran opremljena s sliko pokrovitelja JS Nj. Vel. kralja Petra II. v kroju Jadranske straže.

Mnogi Pomladki so medsebojno kar tekmovali v razprodaji društvenih kolkov in razglednic, izdanih in založenih v korist socialnemu skladu. Mladi stražarji so s tem nekaj pridobili svoji društveni blaginji, še več pa pomogli širenju idej JS in njenem socialnem skladu, ki je prvenstveno namenjen njim, zgraditvi njihovega doma ob Jadranu ter izletom in letovanju siromašnih Pomladkarjev. O tem podrobneje prihodnjič.

Tudi napisne table, ki dičijo vhode šolskih poslopj in poslovne prostore krajevnih odborov JS, se prodajajo v korist socialnemu skladu in ni Pomladka v banovini, ki bi bil odklonil tako tablo, viden znak narodne zavesti in ljubezni do morja, s katerim je prešinjena tamošnja mladina. Vneto vadijo na večini slovenskih šol himno Jadranske straže, marsikje pa si urijo telesa tudi ob zvokih barvite V. Parmove koračnice JS.

Svojo veliko privrženost organizaciji so pokazali vsi naši Pomladki o priliki letošnjega »jadranskega tedna«, ko so proslavljali naše morje po vseh šolah in na izredno lep način. Ljubljanski Pomladkarji so za imenovani teden izdelali 271 letakov za tombolo JS. Letaki so bili ocenjeni od umetniške žirije, obstoječe iz gg. akad. slikarja Jakaca, prof. Cottića in nast. Kerca. Podeljenih je bilo pet odličnih ter 17 prvih nagrad v obliki knjig in albumov pomorske vsebine. Po eno brošuro s posvetilom Obl. odbora JS pa je prejel vsakdo, ki je vposlal letak.

Za letošnji kongres JS bodo v I. okrožnici razpisana slična dela, ki naj se jih udeležijo vsi Pomladkarji v banovini. Tudi ta dela bodo ocenjena in nagrajena ter razstavljena o priliki kongresa na velesesiju.

Enako vneto so ljubljanski Pomladki spomladni sodelovali pri razprodaji tombolskih listkov. Razpečali so jih okoli 32.000 — po 10% odtegljaju za lastno blagajno izročili Sekciji Din 57.941,70, ki so šli tudi v socialni sklad.

Stremljenje Sekcije PJS so vneto podpisali vsi naši mladinski listi »Naš rod«, »Omladin«, »Razori«, »Vrtec« in »Zvonček« ter posvečali mlademu pokretu veliko pozornost. Enako je s simpatijami spremljalo delo Sekcije in Oblastnega odbora JS naše dnevno časopisje ter strokovni tednik »Učiteljski tovaris«. Oblastna skupščina je izrekla vsem svojo najiskrenejšo zahvalo s prošnjo za nadaljnjo podporo in sodelovanje.

Mladina kaj rada prebira snov o morju in pomorstvu in Sekcija PJS je temu njenemu nagibu pozorno sledila ter pošiljala Pomladkom pomorske revije, knjige in koledarčke JS. Pridobila je tudi mnogo šol, da so svojim Pomladkom naročile revijo »Pomladak Jadranske straže« ali »Jadranska straža« ter kolo pomorske knjižnice. Žal je v slovenskem jeziku še veliko pomanjkanje pomorske literature! Tudi v naših učnih knjigah bi moralo dobiti naše morje in pomorstvo primerno in odgovarjajoče mesto.

Zadregi s snovjo za prireditve Pomladkov hoče Izvršni odbor JS v Splitu odpomoči z izdajo posebne knjige, kjer bo tudi slovenski del primerno zastopan.

Organizirana mladina se je navajala, naj piše v lastno oficalno glasilo »Pomladak Jadranske straže« ter so se dosegli lepi uspehi. Na mnogih zavodih je učiteljstvo samo bodrilo mladino k opisovanju vtisov z morja in sličenemu ter najboljšje naloge nagradilo. Sekcija je v ta namen poklonila interesiranim Pomladkom več knjig Mohorjeve izdaje »Naše morje«.

Banovinska sekcija JS si je nabavila celo zalogo te krasne knjige in tudi kraljevska banska uprava, ki ve ceniti trud in napor mlade organizacije, je v ta namen poklonila Oblastnemu odboru JS petsto izvodov naši mladini tako potrebne knjige. S knjigo »Naše morje« bodo vsako leto nagrajeni najbolj delovni Pomladki in tudi posamezni najboljši člani.

K sklepu svojega skupščinskega poročila pravi Sekcija PJS:

»V prvem letu resnega udejstvovanja smo se mnogo naučili in pridobili izkušnje bomo s pridom uporabljali prihodnje poslovno leto, ki bo za nas osobite važnosti, ker nas čaka čez leto dni v beli Ljubljani skupščina Jadranske straže. Če nikdar, tedaj moramo pokazati svojo veliko nacionalno zavest in društveno zrelost. Pritegniti moramo v našo sredo šole vseh kategorij in pridobiti vse, ki danes še omahujejo, ter povečati naše ne več skromne vrste. Tisoči mladih stražarjev in čuvarje morja naj v predpisanih krogih s čepicami in zastavicami preplavijo ljubljanske ceste, ne daleč od izbuljenega dela našega morja, ki mu hočemo tudi v bodoče posvetiti vso našo skrb in do koder naj odjekne krik stotisoč mladih grl:

»Vse za Jadran, a Jadran za nič!«

In tudi v tem uspehu bo narod videl svojega učitelja!

Viktor Pirnat.

Splošne vesti

SMRT ZASLUŽNEGA ŠOLNIKA

V nedeljo je umrl v Št. Vidu nad Ljubljano upokojeni višji šolski nadzornik gospod Josip Novak, star 64 let. Pokojni je bil vsem kot predstojnik ves čas svojega službovanja najboljši tovariš. Kot višji šolski nadzornik je ocenjeval učitelje vedno strokovnjaško in blagohotno tovariško ter se ni nikdar menil za naziranj. Njegova objektivnost se je posebno izkazala tedaj, ko je služboval na politično eksponiranem kočevskem področju. Bil je vedno vnet zagovornik vseh interesov učiteljskega stanu, poleg tega pa tudi najboljši stanovski tovariš in ljubezniv družabnik. V pedagoškem pogledu je bil vedno na višku in vzornik vsem mlajšim tovarišem.

Po rodu je bil Ljubljčan in je tudi v Ljubljani leta 1889. dovršil učiteljske ter nastopil prvo učiteljsko službo na Dobrovi. Služboval je tudi na Brezovici pri Ljubljani in dalje časa na rudarski šoli v Idriji, od koder je prišel za okrajnega šolskega nadzornika v Kočevje še pred vojno, kjer je ostal, dokler ni bil imenovan za višjega šolskega nadzornika. Med tovariši in vsemi drugimi, ki so ga poznali, je bil priljubljen in ohranil si je med njimi tudi najbližji spomin.

Slava njegovemu spominu.

— Odlikovanje mladine v Sv. Križu pri Kostanjevici. Francoski konzul iz Ljubljane g. Gabr. Remérand je izročil 16. sept. učenkam in učencem II. razr. višje nar. šole, v

Sv. Križu pri Kostanjevici, ki dopisujejo s Francosko, odlikovanje francoskega Podmladka Rdečega križa. Kot je že znano, je na šoli v Sv. Križu, vpeljala učiteljica gđ. Minka Očakar mednarodno dopisovanje otrok, ki ga vodi z zelo lepimi uspehi. Gotovo in brez dvoma zahteva to delo mnogo truda in žrtve ne samo od otrok samih, ampak tudi od voditeljice, ki sama prestavlja vsa pisma otrok v tuje jezike in zopet prevaja došle odgovore iz inozemstva v slovenščino. Pri tem delu ji vsestransko pomaga njena sestra gđ. Anica Očakar. Največ rish, predvsem iz narodne ornamentike in ročnih del, izključno z narodno vezeno, so poslali njeni učenci in učenke v Francijo. Poročila zatrjujejo, da so te izdelke v Parizu in drugih mestih s priznanjem in velikim veseljem sprejemali. Tako je šolska mladina z delom, ki zbuja in kaže njeno voljo za napredek, tudi zbudila zanimanje za našo domovino. Iz priznanja za to lepo delo je Comité Directeur de la Croix Rouge Française de la Jeunesse odlikoval te nadarjene in poštvalne učence in učenke svetokrižke šole z Médaille d'Honneur. Gosp. konzul je sam izročil otrokom to odlikovanje z željo, da naj jim bo drag spomin na Francijo, kakor tudi v priznanje za njihov trud in delo. Otroci so bili veseli tega odlikovanja in upravičeno ponosni, da morejo na tak način služiti svoji domovini in obenem utrjevati prijateljske vezi med Jugoslavijo in Francijo.

— Rabljene dobro ohranjene Widrove »Prva čitanka« (10 do 20) kupi šol. uprav. v Olimju, p. Podčetrtek.

— Zahvala. Gospod šol. nadzornik Ljudevit Stiasny v Ljubljani je podaril učiteljski knjižnici IV. državne deške osnovne šole v Ljubljani (Prule) lepo število pedagoških knjig, papirja za revne učence, za revne in brezposelne starše naših otrok pa več oblek, perila in obutev. Za velikodušno darilo se gospodu nadz. L. Stiasnemu najlepše zahvaljuje šol. upravitelj Lipovec Josip.

— Za prekmurski muzej. Proučevanje prekmurske zemlje napreduje. Ta napredek pospešuje zlasti novi rod, vzgojen v slovenski šoli, ki nadaljuje in pogloblja delo redkih znanstvenih delavcev, ki so že doslej z ljubeznijo in razumevanjem proučevali našo krajino. Neizvršenega dela je pa še mnogo in da bi ga mogli uspešno izvesti, je treba smotrene organiziranosti. Tako organizacijo naj predstavlja muzejsko društvo, ki naj zbere vse, ki se zanimajo za preteklo in sedanje razmere Slovencev med Muro in Labo. To društvo bo poznavalo v M. Soboti muzej, ki bi bil poleg popolne gimnazije pač najvažnejša in najnujnejša prekmurska kulturna ustanova. Muzej naj bi izbral vse dokumente naše preteklosti, narodopisno umetnostno gradivo, književna dela v prekmurskem narečju in literaturo o naši zemlji, skratka, vse, kar potrebuje naša preteklost in sedanost. Muzejska zbirka nas bo predstavljala pred svetom, ki nas obišče, za nas same bo pa imela vzgojni pomen in bo služila znanstvenemu delu. — Potreba, da je ves material zbran na enem mestu, in sicer prav v sredini naše krajine, je dovolj ravna. Tudi je skrajni čas, da se zbiranje materiala, ki se izgublja, takoj prične. Pripravljali odbor prekmurskega muzejskega društva je vložil pri oblasti pravi in bo po odobritvi takoj sklical ustanovni občni zbor in vabi že sedaj k sodelovanju vse, ki gledajo z razumevanjem snovanje našega muzeja. — Pripravljali odbor: Škrlek Vladimir, abs. jurist; Gumilar Franjo, šol. upravitelj; Novak Viljem, suplent.

— Kmetijska matica. Vabimo vse one, ki se zanimajo za kmetijstvo, da se naročijo na redne publikacije za l. 1934. Izšle bodo 4 poučne in zanimive knjige za minimalno ceno 20 Din. Naročila sprejemajo poverjeniki in Kmetijska matica v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7.

— Založba Kmetijske matice. Opozorjamo tovarišice in tovariše, ki so poverjeniki in redni člani Kmetijske matice, da dobijo sledeče knjige iz prejšnjih letnikov Kmetijske matice po znižanih cenah, in sicer: Naša pravičja reja. Spisal A. Oblak. 10 Din. — Naša zelenjad. Spisal A. Skulj. 10 Din. — Kmetovalčev svetovalec. Spisal inž. Teržan. 10 Din. — Več dobre krme! Spisal inž. Teržan. 10 Din. — Veterinarska higiena. Spisal Dr. Kunc. 12 Din. — Umno kletarstvo. Spisal Fr. Gombač. 10 Din. — Zadrugištvo (vsi trije deli). Spisal Miloš Stibler. 15 Din. — Poljska privreda u seoskim osnovnim školama. Spisal I. Ritig. 20 Din. — Planšarstvo in kmetijstvo na naših planinah. Spisali dr. Spiller-Muys, Jos. Sustić, inž. Presel, Jos. Pevec. 60 Din. — V boju za zemljo in državo. Spisal A. Prepeluh. 6 Din. — Gospodarstvo pri starih narodih. Spisal A. Sovre. 10 Din. — Življenje čebel. Spisal Maeterlinck-Wester. 10 Din. — Dvig uboge gmajne. Spisal Zalaznik. 10 Din. — Kmetijski pokret med Slovenci. Spisal A. Prepeluh. 5 Din. — Neposredni davki. Spisal A. Mošetiz. 15 Din. — Idejni temelji slovanskega agrarizma. Spisal univ. prof. dr. Fr. Veber. 20 Din. — Agrarizem in slovanstvo. Govor čl. min. dr. M. Hodža. 1 Din. — Ciril Jeglič. Obrazi. 10 Din. — Cvetko Golar. Vdova Roš-

linka. 10 Din. — Dr. M. Dolenc: Zdražbarji. 5 Din. — Fr. Tovornik: Stara pravda nekdanj. 5 Din. — Hemon-Debeljak: Marija Kožuhovala. 10 Din. — Jože Jeram: Zastava v vetru. 10 Din. — Bunin-Preobražensky: Ponočni pome-nek. 10 Din. — J. Lovrenčič: Pereči ogenj. 10 Din. — Tone Gaspari: Cesta. 10 Din. — Andre Theuriet: Kri Finoclov. 10 Din. — Ivan Albrecht: Dom na Slemenu. 10 Din. — Breznik: Klic Gorjancev. 10 Din. — Poština se zaračuna posebej.

— Sekcija Pomladka Jadranske straže sporoča vsem sreskim učiteljskim društvom, da jim na željo rada pošlje na njihova zborovanja predavatelja, ki bo p. t. učiteljsko raztolmačil namen, cilje in ustroj Pomladka Jadranske straže ter dal navodila za njegovo uspešno delovanje. Vse p. t. poverjenike in poverjenice PJS prosi, da imajo s svojim Pomladkom ta mesec občni zbor, izberejo novo upravo ter skušajo vse urediti v smislu I. okrožnice PJS, ki je bila prejšnji teden razposlana na vse šole. Povsod, kjer še ni PJS, naj ga skuša požrtvovalno učiteljsko ustanoviti! Ne delamo zase, vsi naši napori so posvečeni kralju, narodu in državi!

— Lavtarjeva metoda računskega pouka v inozemstvu. V Avstriji je mnogo starejših učiteljev, ki so bili Lavtarjevi učenci na učiteljski. Ti poučujejo računstvo po Lavtarjevi metodi računskega pouka. Tako se je navzelo na njihovih šolah tudi mlajše učiteljsvo Lavtarjevih idej. V roke nam je prišlo pismo mlajše kolegije iz Avstrije, ki piše o tem sledeče: »Poučujem po Lavtarju in uporabljam njegov sistem računskega pouka zato sem nedavno prejela posebno pohvalo od šolskega svetnika za izredne uspehe pri računskem pouku.« — Kakor smo informirani se vrše v Avstriji tudi priprave za izdajo Lavtarjeve metodike in njegovih račun. Pri nas so izšle dosedaj Lavtarjeve računice za vse stopnje osnovne šole po novih učnih načrtih in metodika računskega pouka po Lavtarju. Izdelana pa je tudi računica za višjo narodno šolo po najmodernejših principih in bo izšla, čim bo odobrena.

— Tiskarski skrat me je napravil v 9. številki »Učit. tov.« v poročilu o glavni skupščini CMD za nadzornika. Izpustil pa je sreskega šol. nadzornika tov. Ivana Tomažiča, ki je že preje bil v vodstvu družbe in je bil na zadnji skupščini ponovno izvoljen. Toli-ko resnici in točnosti na ljubo. Upravitelj Hren.

Za vsakogar potrebna knjiga

Državoznanstvo

(Spisal dr. Fr. Ogrin)

je izšla sedaj v naši založbi

Vsi učitelji na srednjih, strokovnih, meščanskih in narodnih šolah potrebujejo to knjigo o ustroju naše države in o naših zakonih p r i p o u k u

Cena broširane knjige Din 24.—
" vezane " " 28.—

Knjigarna Učiteljske tiskarne

Ljubljana, Frančiškanska ulica 6
Maribor, Tyrševa ulica 44

Letošnje leto pa ga je prevzelo JUU — sek-cija za savsko banovino ob sopomoči lanskega lastnika. Uredništvo pa je še nadalje v rokah dosedanjega urednika, znanega kulturnega delavca šolskega nadzornika Ljudevita Krajačiča. »Smilje« izhaja mesečno ter stane celoletno (10. številka) 15 Din. Uprava lista se nahaja v Hrvatskem učiteljskem domu na Trgu Kralja Aleksandra. Zanimivo pa je vse-kakor dejstvo, da se tiska »Smilje« izven sedeža banovine pri Šeku, v Samoboru, ko-der stanuje tudi odgovorni urednik Lobe.

V Sofiji imajo tudi posebno češko osnov-no šolo, ki jo posejajo otroci češkoslovaških državljanov. Ta manjšinska šola šteje letos 107 otrok, 10 več kakor lanske šolsko leto.

»Učiteljska riječ« je sestra našega »Uči-teljskega tovariša«, ki jo izdaja letos že le prvo leto savska sekacija JUU. Urejuje jo tudi našim učiteljem znani tov. Jovan Milo-jević. Časopis prinaša razen stanovskih za-dav tudi beletristiko, ki jo pišejo pisci iz učiteljskih vrst. Poslednja »Učiteljska riječ« prinaša feljton Ranka Marinkovića: »Priča o turobnim putnicima«. Pisec feljtona je dovršil pred letom zagrebško učiteljsko šolo, zdaj pa se je vpisal na zagrebško univerzo. Pridno suče pero in je dobil o veliki noči literarno nagrado za svoj feljton, ki ga je sprejela ob nagradnem tekmovanju beogradska »Politi-ka«, najuglednejši dnevnik v naši državi.

Pesem »Kje dom je moj« — prepevamo tudi po naših učilnicah. V originalu se glasi »Kde domov mje« in je češka narodna hi-mna. Uglasbil jo je Fr. Škroupa, ki je bil sin vaškega učitelja Dominika Škroupe. Minule dni so imeli v vasi Osicich pri Pardubicah ve-like narodne svečanosti, in so vzdali umetni-ško spominsko ploščo v spomin učitelju Do-miniku Škroupu, tamkajšnjemu narodnemu delavcu, glasbeniku in očetu stvaritelja dr-žavne himne. Svečanosti je prisostvovalo vse domače in okoliško učiteljstvo, slavnostno be-se-do pa je spregovoril okrajni šol. nadzornik tov. Ledr iz Pardubic.

Učiteljski pravnik

OSEMLETNO OBVEZNO ŠOLANJE IN OLAJŠAVE ODNOSNO SKRAJŠANI POUK NA NARODNIH ŠOLAH.

O odpustu teh otrok (§ 66. a in b) odlo-čuje na prošnjo staršev krajevni šolski odbor s pridržkom, da sklep odobri obče upravno oblastvo to je sresko načelstvo, zato v bo-doče zadevnih prošnjah o odnosno predlogov ni predlagati kraljevski banski upravi v rešitev, ker določuje po zakonskih določilih sresko na-čelstvo.

Za učence, ki so stari 14 let in so obisko-vali osem let šolo, ni ovire za odpust iz šole, ako so dovršili osnovno šolo, to je prvo, drugo, tretje in četrto šolsko leto dotične šole.

Po prejšnjih šolskih zakonih je postal otrok šolobovezen z dopolnjenim 6. letom starosti, a iz šole je bil odpuščjen s 14. letom starosti. Naš sedanji šolski zakon določa v § 56:

»V šolo se vpisujejo vsi sposobni dečki in deklice, ki so dopolnili sedem let ali jih dopolnijo do konca dotičnega koledarskega leta. Telesno in duševno posebno razviti otro-ci se smejo vpisati v šolo tudi z docela do-polnjenim šestim letom, če je v šoli zadosti prostora.«

Pričenši s šolskim letom 1930/31. v smi-slu teh zakonitih določil sprejemamo v šolo novince v starostni dobi 7 let. S šolskim le-tom 1937/38. bodo po osemletnem obveznem šolanju odpuščeni iz narodne šole prvi učenci sprejeti kot novinci v šolskem letu 1930/31. po zakonu o narodnih šolah v starostni dobi 7 let. Navedeni učenci in učenke bodo v sta-rosti 15 let zapustili šolo. To bo vsekakor pomembno za podeželje, kjer starši poljedel-ci uporabljajo svoje otroke v starejši dobi zlasti nad 12 let že pri vsakdanjem poljskem delu. Zato bo vsekakor priporočljivo, da se, ako le mogoče v danih prilikah poslužujemo podane zakonite osnove drugega stavka § 56. Ker smo pri nas pred uveljavljenjem zakona o narodnih šolah sprejemali otroke v šolo z dopolnjenim 6. letom starosti je dokazano, da so pri nas otroci z dovršenim 6. letom sta-rosti v veliki večini duševno in telesno godni za obisk šole. Želeli je, da se poslužimo za-konite določbe v splošnem s sprejemanjem otrok v starosti 6 let, zlasti oziraje se na po-deželje, da se izognemo starosti 15 let in ustrežemo potrebam podeželskih staršev po-ljedelcev pri zaposlitvi starejših otrok pri poljskih opravilih.

(Dalje prihodnjič)

—§ Vprašanje. Moj sin, letošnji abiturient, je sprejet v vojno akademijo. Računo-vodstvo kralj. ban. uprave mi je utrgalo zani-za oktober in september draginjsko doklado hkrati dasi je bil sin še vse september docela v moji oskrbi. Ali je računovodstvo upravi-čeno, da mi trga draginjsko doklado tudi za nazaj?

Odgovor! Rodbinska draginjska doklada pripada izjemoma za otroka še po 16. letu starosti, če se otrok šola, a najdelj do dovr-šenega 23. leta starosti, po čl. 9. točka c) uredbe o drag. dokladah št. 10990/1 z dne 12. III. 1932. (Roč. kat. str. 85—88.) Ker traja šolsko leto od 1. septembra do naslednjega 31. avgusta, se smatra, da je dovršil abiturient šolanje 31. avgusta, če se ne šola dalje na višji šoli, in pripada zanj rodb. draginjs-ka doklada do tega roka. Po 31. avgustu bi pripadala drag. doklada zanj le, če bi bil du-ševno ali telesno nesposoben za pridobivanje (glej točko b) navedenega člena). Drž. usluž-benec je dolžan po § 90. urad. zakona prija-viti takoj vsako osebno in rodbinsko izpre-membo, ki vpliva na njegovo službeno raz-merje napram državi (Roč. kat. str. 73). Ako bi bilo javljeno v gornjem primeru, da je sin maturiral meseca junija, bi se bila zanj usta-vilva pravočasno rodbinska drag. doklada z 31. avgustom in ne bi bilo treba odtrgovati neopravičeno prejetih zneskov, ki se morajo izterjati, pa tudi za daljšo dobo, kot 2 me-seca.

Naša gospodarska organizacija

—a Mariborsko upokojeno učiteljstvo je nočastilo spomin generala Maistra. Krožek upokojenega učiteljstva v Mariboru je imel pretekli četrtek svoj redni mesečni sestanek, katerega se je udeležilo 38 upokojenih tovarišev in tovarišic. Zanimivo je, da je bil to že 25. redni sestanek pod vodstvom agil-nega tov. Ogorelea. Ob tej priliki je na se-stanku zbrano učiteljstvo počastilo spomin pokojnega osvoboditelja Maribora in naše severne meje, generala Maistra s tem, da je zbralo 200 Din kot prispevek za Maistrov temeljni kamen Učit. domu v Mariboru. Na bi ta lepa gesta naših stanovskih veteranov našla primeren odmev v vrstah aktivnega in tudi drugega upokojenega učiteljstva v ma-riborskem okrožju!

—g Izkaz prispevkov za »Maistrov ka-men« UD v Mariboru. Našemu vabilu za po-klonitev prispevkov za »Maistrov kamen« se je doslej odzvalo učiteljstvo naslednjih osnovnih šol: Maribor I. dekliška mešč. 100 Din; Sv. Jakob v Slov. gor. 30 Din; Sliv-nica pri Mariboru 16 Din; Sv. Florijan v Do-liču 20 Din; Pameče pri Slovenjgradu 25 Din; Slov.Bistrica (deč. os.) 60 Din; Studenci pri Poljčanah 20 Din; Studenci pri Mariboru (deška os.) 130 Din; Celje (deč. os.) 50 Din; Remšnik 30 Din; Ptuj (dekliška os.) 65 Din; Dol. Lendava 35 Din; Prosenjakovi 12 Din; Gor. Lendava 15 Din; Griže pri Celju 65

Din; Puščava pri Sv. Lovrencu na Poh. 15 Din; St. Janž na Dr. polju 35 Din; Sv. Lov-renc nad Prežinom 30 Din; Vojnik (mešč. š.) 15 Din; Križevci v Prekmurju 20 Din; Makole 76 Din; Genterovci v Prekmurju 10 Din; Sv. Jošt na Kozjaku 25 Din; Dobrovnik v Prek-murju 10 Din; Mežica (os. šola) 45 Din; Sv. Vid pri Grobelnem 20 Din; Sv. Lovrenc na Poh. 35 Din; Sv. Jurij ob Ščavnici 16 Din; Vurberk pri Ptuj 40 Din; Bodonci v Prek-murju 30 Din; Gornji grad Din 24.50; Sv. Marjeta n. Ptuja 10 Din; St. Ilj pod Turja-kom 30 Din; Plešivec pri Velenju 5 Din; Sv. Lenart pri Vel. Nedelji Din 18.25; Sv. Križ nad Mariborom 10 Din; Sv. Bolfenk na Kogu 10 Din; Slovenjgradec (os. š.) 50 Din; Sv. Jurij o. Taboru 25 Din; Križevci pri Ljuto-meru 40 Din; Ruše 95 Din; Negova 15 Din; Maribor II. dekliška osn. 30 Din. Razen teh šol je daroval krožek upok. učiteljstva v Ma-riboru 200 Din! Skupaj Din 1657.75. Prav pri-srčna zahvala vsem dosedanjim darovalcem! Naj bi našli še mnogo naslednikov!

M. Kožuh, blagajnik.

Učiteljska fiskarna

—t Število članov naše največje stanov-ske zadruge Učiteljske tiskarne v Ljubljani se razveseljuje večja. Priglašja se mnogo agil-nih tovarišev in tovarišic, ki imajo vsi glo-boko ukoreninjeno stanovsko zavest in zmi-sel za zadrugištvo. Ker je Učiteljska tiskarna gospodarska hrbenica vseh naših stanovskih ustanov pa tudi naše učiteljske organizacije in ker smo z Učiteljsko tiskarno tudi potom šole tesno povezani je moralna dolžnost vsa-kega našega člana, da postane član tudi tega največjega stanovskega podjetja. S tem ne pomaga le samemu sebi — saj ima pri nakupu 15% popusta — s čim številnejšim članstvom bo tiskarna še pridobila na ugledu in veljavi in bo še tem bolj lahko delala v korist uči-teljstva in šolstva. Delež v tej zadrugi znaša 250 Din, ki pa se lahko plača v 10 obrokih po 25 Din, kar zmore lahko tudi najmlajši(a) tovariš(ica).

—t Prva številka »Zvončaka« je izšla Uči-teljska tiskarna ga toplo priporoča vsem do-sedanjim, posebno pa vabi nove naročnike.

—t Svoji k svojim, to geslo ne velja samo za naše domače tvrdke. Geslo »svoji k svo-jim« kliče tudi vse učiteljce in učitelje, vse naše člane v Učiteljsko tiskarno in njene knjigarne v Ljubljani in Mariboru. Naša mo-ralna dolžnost je, da v prvi vrsti podpiramo naša stanovska podjetja. Torej še enkrat: »Svoji k svojim!«

—t Nekaj, kar smo zelo pogrešali. Za praznik I. december ali pa za Vidov dan, so bila naša šolska in sokolska društva vedno v zadregi, ker je manjkalo njihovi mladini primerne građiva za proslavo teh slavnostnih dni. Iz te stiske nas je sedaj rešila naša marljiva pisateljica in velika prijateljica mladine Manica Komanova, ki je sestavila za našo mladino dva slavnostna prizora, pr-vega za Vidov dan drugega za prvi decem-ber, in sicer tako posrečeno in lepo kakor zna samo Manica, ki pozna otroško dušo do dna, pozna razmere in prilike v katerih se giblje naše šolstvo in sokolstvo.

Oba prizora sta kratka (vpriporočev ene-ga kakor drugega bo trajala 15 do 20 minut), a polna pestrosti in živahnosti in bosta delo-vala na mladino vzgojno in strogo nacional-no. Oba prizora sta lahko vpriporočljiva v vsaki šolski sobi ali sokolski telovadnici. To zares potrebno delo je že zagledalo beli dan. Tisk in založba Učiteljske tiskarne v Ljubljani. Dobi se v vseh knjigarnah! Cena samo 3 Din. Sokolska društva in šolska vodstva sezite po njej.

Mladinska matica

—mm TE DNI MORAMO DOLOČITI NAKLADO za »Naš rod«. Cenjeni poverje-niki so naprošeni, da čimprej zaključijo na-biranje naročnikov in nam dopošljejo naro-čila. Število naročnikov letos ne sme pasti. Vsaka šola naj si prizadeva, da doseže vsaj lanske število! Lani se nam je posrečilo pa-danje števila naročnikov ustaviti, letos po-skušajmo število dvigniti! Najrenejši kraji na kmetih in rudarski revirji so se izkazali. Povsod je število naročnikov narastlo. Priča-kujemo tudi od drugih takšnega odziva.

—mm Prva številka »Našega roda« pojde te dni v tisk. List bo še bolj bogat po vse-bini in obliki kot lani. Naslovno povest je napisal O. Hudales. Z daljšimi stvarmi bodo letos zastopani tudi R. Pečjak, Čehov v Grad-nikovem prevodu in J. Lovrenčič. Prav zani-miv bo tudi opis K. Kocjančiča »V čolnu po našem Jadranu«.

Tudi ilustrativno bo list bogat. Naslovno stran za prvo številko je izdelal M. Gaspari, notranje vinjete pa J. Trpin. Od drugih ilu-stratorjev srečamo v listu se Ravnikarja, Bu-cika, Justina in Jakca.

—mm Mladi junak je priobčil v svoji pr-vi letošnji številki, ki je pravkar izšla o M. M. naslednje vrstice:

Mladinska matica v Ljubljani, ki vam je vsem dobro znana, je izdala v 7 letih 5 let-nikov »Našega roda« in 32 knjig v skupni na-kladi, ki presega 610.000 izvodov. Popolnoma bomo razumeli to število, če pomislimo, da tehta vsa ta naklada nad 70.000 kg. Če bi položili knjigo na knjigo, bi bil kup teh knjig visok nad 5000 m. Knjiga pri knjigi v ravni

Drobiž

(Nabral -nč-)

Vzgoja in prosveta sta temelj vsake živ-ljenjske edince. Tega se zavedajo tudi na Daljnem vzhodu, koder ustanavljajo novo državo Mandžukuo. V glavnem mestu te naj-mlajše države, ki se imenuje Shinkin, in raste pravkar iz temeljev, so pričeli graditi prve palače za razna upravna oblastva. Med prvimi poslojpi pa se je dvignilo iz tal ministrstvo za vzgojo. Zraveno je po vseh sodobnih principih zapadnjaških gradbenikov. Dobro so začeli Mandžurijci: z vzgojo in prosveto bodo zbetonirali svojo Mandžukuo že ob-roistvu.

Stanovska organizacija naših tovarišev v Franciji, ki šteje nad 80.000 članov in se imenuje Syndicat National (Učiteljska nacio-nalna zveza) je vstopila zdaj v Confederation du Travail (Splošna delavska zveza).

Osnovna šola v Cabuništu ob Ohridskem jezeru v »Učiteljskem tovarišu« še ni bila nikoli omenjena. Zdaj pa je v zvezi s po-membnim dogodkom. Tam bistri šolsko mla-dež tovariš Andjelko Krstić. V prostem ča-su tudi piše, in sicer zelo dobro. Saj mu je založila Srpska književna zadruga obsežen roman »Trajan« koder je prikazano življenje južnih predelov naše države. Učitelj Krstić je dobil te dni tudi odlično priznanje Akade-mije sedmerih umetnosti, ki mu je prisodila soglasno nagrado za književnost v znesku 10.000 Din, ter jo je razpisal beogradski knji-garnar Geza Kohn. Priznanja z nagrado Aka-demije sedmerih umetnosti, za katero so se potegovali številni odlični jugoslovanski lite-ratje, dobil pa jo je učitelj, smo veseli vsi njegovi tovariši, ki mu k odliki iskreno česti-tamo.

»Smilje« je mladinski list hrvatskih šol-obveznikov. Letošnje šolsko leto mu je že 74. leto izhajanja. Se lanski tečaj mu je bil lastnik Hrvatski pedagoško-književni zbor.